

ПРАФЕССАР, ГЕОГРАФ-ТЭАТРАЛ...

Кожны год у адзін з апошніх вераснёўскіх дзён на Клічаўшчыне адзначаецца дзень нараджэння вучонага Аркадзя Антонавіча Смоліча. І кожны год гэта бывае па-рознаму. Традыцыйна раённы музей разам з Цэнтрам дзіцячай творчасці праводзяць краязнаўчыя чытанні, у мінулым, калі адзначалася 125-годдзе з дня нараджэння вучонага, адбылася Распубліканская навуковая канферэнцыя з удзелам навукоўцаў Беларускага і Магілёўскага дзяржаўных універсітэтаў.

Багатай і актыўнай, насычанай і разнастайнай была дзейнасць гэтага чалавека. Наш зямляк, ураджэнец вёскі Бацэвічы, Аркадзь Смоліч пражыў усяго 47 гадоў. Але за гэты кароткі адрэзак часу ён зрабіў для беларускай навукі, культуры, этнаграфіі, гісторыі столькі, што хатліва ё на некалькі чалавечых лёсаў...

Першы прафесар геаграфіі Беларусі, народны сакратар асветы і намеснік старшыні Рады БНР, стваральнік і старшыня Беларускага цэнтральнага бюро краязнаўства і рэдактар газеты «Грамада», прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і таленавіты выкладчык – усё гэта ён, Аркадзь Антонавіч Смоліч – дзень беларускага нацыянальнага Адраджэння, аўтар бліскучага падручніка «Геаграфія Беларусі», які і сёння, праз 80 з лішнім год, не ведае аналагаў у нашай айчынай навучы. А яшчэ – ён паэт і пісьменнік, адзін са стваральнікаў беларускай тэатральнай трупы, надзейны сябра, выдатны сем'янін і клапацівы бацька. Сваё каханне да жонкі Аляксандры Іннатаўны, «любай Алены», ён пранёс праз усё пакуты, усё выпрабаванні. І гэта каханне, і любоў да роднай Беларусі давала магучыя сілы, рабіла яго больш мужным, мацнейшым за тых, хто ў лёгкую чарвеньскую ноч 1938 года вёў яго як «вората народа» на расстрэл.

«Беларус добры гаспадар, шануе

капейку, можа, крыху і акупаваты, але гэта не перашкаджае яму быць велікім гасцінным». Такую трапіную і нечаканую характарыстыку, асвечаную аўтарскім гумарам, атрымаў беларус у знакамітым падручніку нашага земляка Аркадзя Смоліча «Геаграфія Беларусі», выдадзеным у 1919 годзе.

Аб навуковай і грамадскай дзейнасці Смоліча напісана шмат даследаванняў. Біёграфы-краязнаўцы прасачылі падзеі яго жыцця, шмат цікавых матэрыялаў знаходзіцца ў літаратурным музеі Максіма Багдановіча ў Мінску, у Бацэвіцкай школе маецца невялікі мемарыяльны комплекс вучонага, супрацоўнікі раённага музея разказваюць наведвальнікам пра такую таленавітую асобу. Але ж краязнаўчыя пошкі не маюць межы, і юныя краязнаўцы дзіцячай секцыі і пошуквай групы «Ольса» ВІККРУ адкрылі для сябе і сваё землякоў зусім нечаканыя для суп'езнага вучонага старонкі дзейнасці.

Аказалася, што Аркадзь Смоліч быў заўзятым тэатралам, этнографам, запісвай цікавыя гісторыі, казкі, паданні. А яго п'еса «Хай будзе згодна!» выразіла мары і спадзяванні многіх пакаленняў беларусаў.

Малавядомым старонкам жыцця і дзейнасці свайго знакамітага земляка прысвяцілі юныя краязнаўцы гісторыка-біяграфічную мініяцюру «Дзень нараджэння падручніка».

Гэта п'еса, прысвечаная Аркадзю Смолічу і яго падручніку, на Магілёўскім абласным кон-курсе тэатральных калектываў «Многолікий театр-2017» атрымала Дыплом І ступені. А зусім нядаўна юныя тэатралы з вялікай раённай сцэны натхненна расказалі пра Смоліча ў час жніўнянскай педагогічнай канферэнцыі. А самае вылікае ажыўленне выклікалі ў зале казкі, запісаныя калісьці Аркадзем Смолічам у адной з беларускіх вёсачак. Колыкі ў іх мудрасці і добрага гумару!

На жаль, бліскучы розум Аркадзя Смоліча не змог перамагчы сілу сталінскага рэжыму. Засталіся незавершанымі навуковыя працы, недачытанымі лекцыі, недапісанымі п'есы, казкі, вершы.

Асірацелі трое дзяцей Аркадзя Антонавіча і яго родныя, а Беларусь страціла яшчэ аднаго свайго вернага сына.

Усё ж дзіцячая п'еса заканчваецца аптымістычна. Юныя краязнаўцы звяртаюцца да гледачоў: «Мы ведаем, што чалавек і яго справы жывуць, пакуль мы іх памятаем. Давайце ж будзем памятаць!»

Лідзія ЧУРЬНОВІЧ,

навуковы супрацоўнік

Клічаўскага краязнаўчага

музея, кіраўнік пошукавай

групы «Ольса» Магілёўскага

гісторыка-біяграфічнаму мініяцюру

«Дзень нараджэння падручніка».

клуба ВІККРУ.